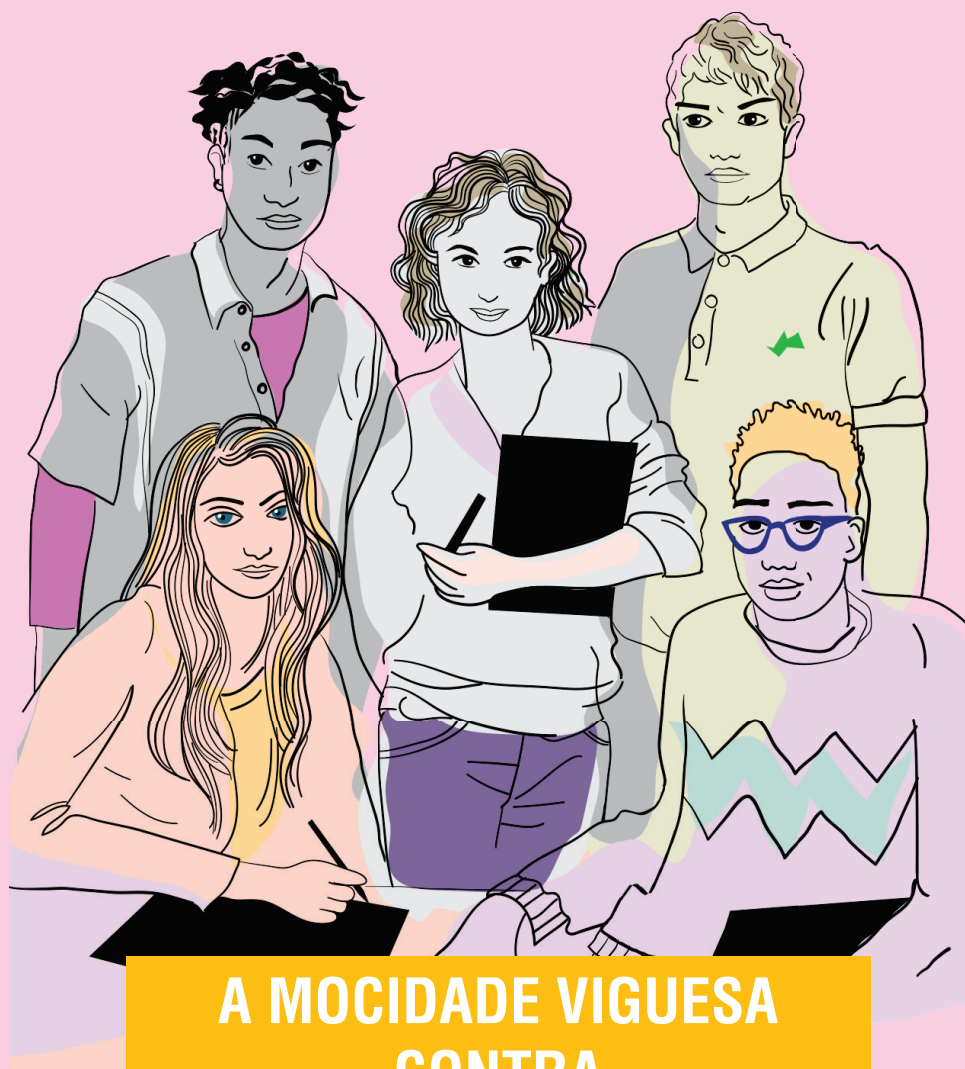

CONCELLO
DE VIGO

A MOCIDADE VIGUESA CONTRA A VIOLENCIA SEXUAL

Proposta 2021 a
Centros de secundaria (3° e 4° ESO),
BAC e módulos FP

Accións no centro (outubro-novembro)

Dinámica na aula, Charlas, Exposicións itinerantes
e/ou Participación en vídeo colaborativo.

Acción virtual (xoves, 25 de novembro)

Máis información e
seguimento en:
www.enlazavigo.org

www.igualdadevigo.org

ENLAZAVIGO: COMPROMISO POLA EDUCACIÓN CONTRA A VIOLENCIA DE XÉNERO

Dende 2011, o **Concello de Vigo** organiza un programa de actos co gallo do **25 de novembro, Día internacional da eliminación da violencia contra as mulleres**, nos que se propón:

- **Visibilizar diante da sociedade** a violencia que se exerce sobre mulleres e mozas
- **Proporcionarlles aos centros educativos de secundaria (3º e 4º ESO), BAC e módulos FP de Vigo recursos e actividades** para que traten esta temática co seu alumnado na aula.
- **Realizar un evento participativo central** en repulsa da violencia de xénero.
- **Elaborar unha exposición colectiva** a partir do traballo do alumnado para difundir entre a cidadanía

Durante todos estes anos ten participado un **promedio anual de 40 centros educativos** na iniciativa, cunha presenza no evento central de entre **1000 e 2000 participantes**. Ver Memoria 2011-2019 (<http://www.enlazavigo.org/memorias/>)

Neste documento achegámosvos:

- a) **Información e conceptos básicos sobre a violencia de xénero**, así como **recursos para poder traballar a temática desta edición do programa** para alumnado dende 3º e 4º da ESO, BAC e módulos de FP.
- b) **Propostas de actividades** para que o centro poida participar na **programación municipal EnlazaVigo 2021**. Neste caso cómpre cubrir a **“Ficha para a participación”** que se achega.

EnlazaVigo: Premio de “Buenas prácticas contra la violencia de género” 2013 outorgado ao Concello de Vigo pola Delegación do Goberno para a Violencia de Xénero e a Federación Española de Municipios e Provincias

A VIOLENCIA DE XÉNERO: CONCEPTOS BÁSICOS

A **violencia de xénero** é todo acto de violencia baseado na pertenza ao sexo feminino que teña ou poida ter como resultado sufrimento físico, sexual ou psicolóxico. Inclúense tamén as ameazas de tales actos, a coacción ou a privación arbitraria da liberdade, tanto se se producen na vida pública coma na privada.

Supón tamén a manifestación extrema da desigualdade e do sometimento no que viven as mulleres no mundo. Constitúe un atentado contra o dereito á vida, á seguridade, á liberdade e á dignidade das mulleres e das mozas e polo tanto un obstáculo para o desenvolvemento dunha sociedade democrática.

A **violencia de xénero** pode presentarse de distintas formas: **violencia psicolóxica, violencia verbal, violencia económica, violencia física e violencia sexual**. En **EnlazaVigo 2021** profundizaremos nesta última, analizando os espazos onde pode darse e as formas que reviste en cada un deles.

No **Dossier** que vos presentamos ofrecemos ferramentas que permitirán:

- Entender o significado e as implicacións das violencias machistas.
- Contextualizar a violencia sexual dentro do mapa das violencias machistas.
- Desmontar mitos que permiten a normalización e perpetuación da violencia sexual.
- Pór en marcha nas aulas un programa de prevención das violencias sexuais a través de dinámicas, exercicios e recursos.

Violencia psicolóxica

- . Ignora a túa presenza.
- . Contróláte, vixíate.
- . Merma a túa estima, insultándote, descalificándote, gritándote, facéndoche comentarios degradantes.
- . Culpabilízate de calquera problema.
- . Non respecta a túa opinión e impón sempre a del.
- . Ameázate e coaccióname.

Violencia sexual

- . Obrígate a manter calquera tipo de relación sexual.
- . Impídete exercer a túa sexualidade libremente.
- . Acósate con insinuacións sexuais, incomodándote

Violencia social

- . Íllate do teu contorno social.
- . Controla as túas relacións familiares e de amizade.
- . Controla e critica a túa forma de vestir.
- . Contrólache as chamadas e todas as actividades.
- . Humíllate e ponte en evidencia publicamente.

Violencia física

- . Empúrrate, golpéate, tírache dos pelos.

Ciberviolencia

- . Emprega as TIC's e as redes sociais como medio para facerche dano ou ter control sobre ti.

A violencia sexual no marco da violencia contra as mulleres

O primeiro no que pensamos cando escoitamos “**violencia sexual**” é nunha rapaza camiñando soa pola rúa, asaltada por un descoñecido.

A violencia sexual é moito máis que isto:

- Acosar con palabras, chamadas ou imaxes de contido sexual.
- Obrigar a alguén a manter calquera tipo de contacto sexual non desexado.
- Obrigar a alguén a espirse ou acariñarse intimamente, ou a mirar como alguén o fai.
- Obrigar a alguén a manter relacións sexuais sen protección.

FONTE: <https://observatoriovioencia.pe/la-violencia-simbolica-hacia-las-mujeres/>

Tipos de violencia sexual

Acoso sexual

. **Peticións de “favores” sexuais** desde unha posición de autoridade, mediante coaccións ou ameazas.

. **Piropos, comentarios de contido sexual ou tocamientos non desexados**, co obxectivo de incomoda ou intimidar.

Abuso sexual

. **Manipulación que se vale da confianza e/ou cariño** para conseguir que se realicen tocamientos sexuais que doutro xeito non se consentirían

A violencia sexual é un delito.

Agresión sexual

. **Calquera acto contra a liberdade sexual dunha persoa**, no que se emprega a violencia ou intimidación para manter un contacto sexual non desexado.

. A **violación** está tipificada pola lei como a forma máis grave de agresión sexual.

Ciberviolencia sexual

. **Sexting**: esta práctica pode facilitar a difusión de fotos ou vídeos de contido sexual de alguén a través do teléfono móbil ou redes sociais sen consentimento da persoa

. **Sextorsión**: chantaxear utilizando imaxes ou vídeos compartidos na rede, como fotos íntimas, en roupa interior, etc.

. **Ciberbullying ou ciberacoso**: acoso psicolóxico, de xeito individual ou grupal, utilizando ameazas, chantaxes, humillacións, etc.

. **Grooming ou engatusamento**: prácticas online de certas persoas adultas para gañar a amizade e a confianza dun/dunha menor finxindo empatía, cariño, etc. cun fin sexual

A MOCIDADE VIGUESA CONTRA A VIOLENCIA SEXUAL

O contexto da violencia sexual

A violencia sexual é unha das manifestacións da violencia machista. Tal e como acontece co resto das violencias contra as mulleres é importante contextualizala e entender aqueles aspectos que contribúen a normalizala e invisibilizala.

Por exemplo, o xeito de abordala desde algúns medios de comunicación reforza o estigma sobre as vítimas e difumina a responsabilidade de quen agrede.

Algúns dos factores que facilitan a normalización e perpetuación da violencia sexual son:

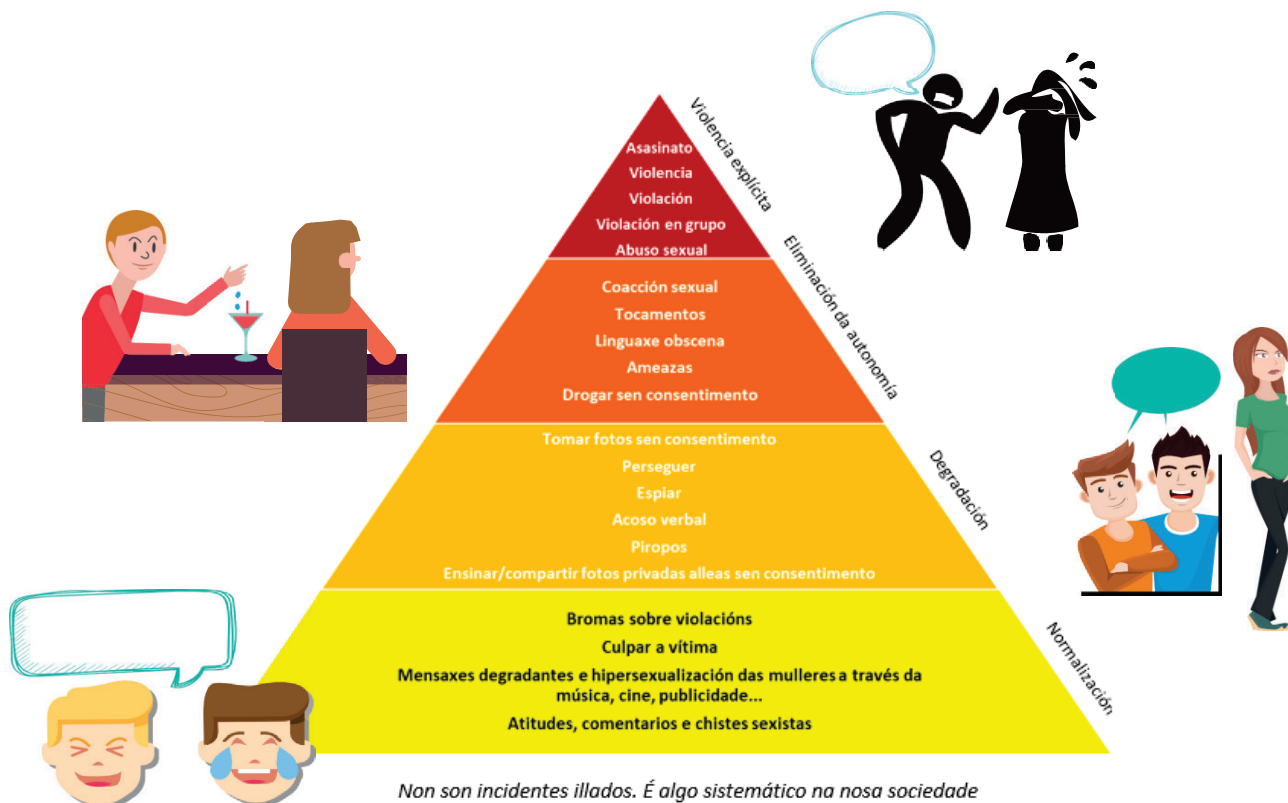
FONTE: <https://www.20minutos.es/noticia/203671/0/Dolce/Gabbana/ANUNCIO/>

FONTE: <https://esnemoda.wordpress.com/2013/05/01/vogue-y-sus-lolitas/>

1. **Hipersexualización das mulleres** desde idades temperás.
2. **Banalización e “glamourización” da violencia sexual** a través, por exemplo, do cine, da música, da televisión, dos videoxogos, etc.
3. **Cuestionar a quen denuncia** unha agresión sexual.
4. **Defender publicamente a celebridades** acusadas de cometer agresións sexuais.
5. **Campañas centradas na actitude da vítima e non na do agresor** (cómpre ensinar a evitar ser agredidas no canto de ensinar a non agredir).

Catro niveis na violencia sexual

FONTE: Guía para jóvenes: prevención de la violencia sexual y de género (Rebolledo, ML (coord). Junta de Extremadura ([ENLACE](#)))

Para reflexionar sobre a violencia sexual na mocidade (I)

Na rúa

Hai certas condutas que na nosa sociedade xa están totalmente normalizadas, aínda que supoñan limitar ou interferir nos horarios e no uso dos espazos por parte das mulleres e das rapazas.

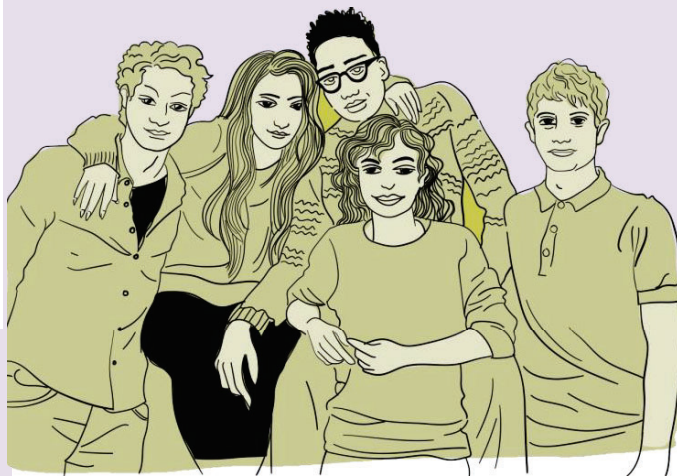
Asubiar a unha descoñecida pola rúa, facerlle comentarios groseiros acerca do seu corpo ou aparencia; mirala insistentemente, achegarse a ela ou perseguila pola rúa son situacións que máis que resultar divertidas ou adulatoras, incomodan e en moitos casos amedrentan a quen van dirixidas.

MITOS:

- A ninguén pode molestarlle un piropo: son palabras bonitas e forma parte da nosa cultura. Non é acoso na rúa.
- A certas horas unha muller non debería andar soa pola rúa. Resulta perigoso.
- Os rapaces/homes son así, e elas vístense dese xeito para chamar a atención

SÓANCHE ESTES COMENTARIOS/SITUACIÓNS?:

- Ir andando pola rúa e que alguén se dea a volta descaradamente para mirar de arriba a abaixo.
- Asubiar a alguén que vai paseando
- Ter que cruzar a rúa para non pasar por diante dun grupo de homes/rapaces.
- Volver a casa despois de saír co teu grupo de amigas e amigos e ter que acelerar o paso porque alguén vai incomodándote (achéganse a ti ou comezan a seguirte)
- Ter que pedir que te acompañen a casa ou coller un taxi polo medo a ir soa pola rúa

Nos espazos de lecer e ocio nocturno

Nestes espazos difumínanse e “reláxanse” con frecuencia as normas e valores sociais que rexen noutros ámbitos e horarios. É dicir, situacións que están totalmente normalizadas nun contexto de lecer e ocio nocturno serían rexeitadas en calquera outro contexto.

MITOS:

- O alcohol e as drogas son a causa da violencia sexual nos espazos de ocio.
- Só hai violencia sexual se hai penetración.
- Cando unha muller di "non" en realidade quere dicir "si".
- Son feitos illados, pouco frecuentes

SÓANCHE ESTES COMENTARIOS/SITUACIÓNS?:

- “Se queren que a respecten, que non se vista así.”
- “Vai provocando con ese escote.”
- “Os homes non saben controlarse”
- “A quen se lle ocorre ir soa a esas horas da noite?”
- “Buscouno ela”

Para reflexionar sobre a violencia sexual na mocidade (II)

Nas redes

A violencia sexual que se exerce utilizando as redes sociais denomínase **ciberviolencia**, e inclúe: **ciberacoso, sexting, grooming e sextorsión.**

MITOS:

- Disponibilidade absoluta obrigatoria (ter que contestar mensaxes e notas de voz ao momento).
- Conianza (mal)entendida como a ausencia total de espazos propios (ter que compartir contrasinais das redes sociais como mostra de amor, por exemplo)

SÓANCHE ESTES COMENTARIOS/SITUACIÓNS?:

- “Por que non me contestabas, se estabas *online*?”
- “Se confiases en min daríasme os teus contrasinais”
- “Non me gusta que subas ese tipo de fotos”

Nas relacións afectivas

A violencia sexual dentro dunha relación afectiva é, en moitas ocasión, difícil de detectar. Xogan un papel fundamental o vínculo existente entre a persoa que agrede e a persoa agredida e tamén os mitos do amor romántico, que vinculan amor con sufrimento e con entrega absoluta.

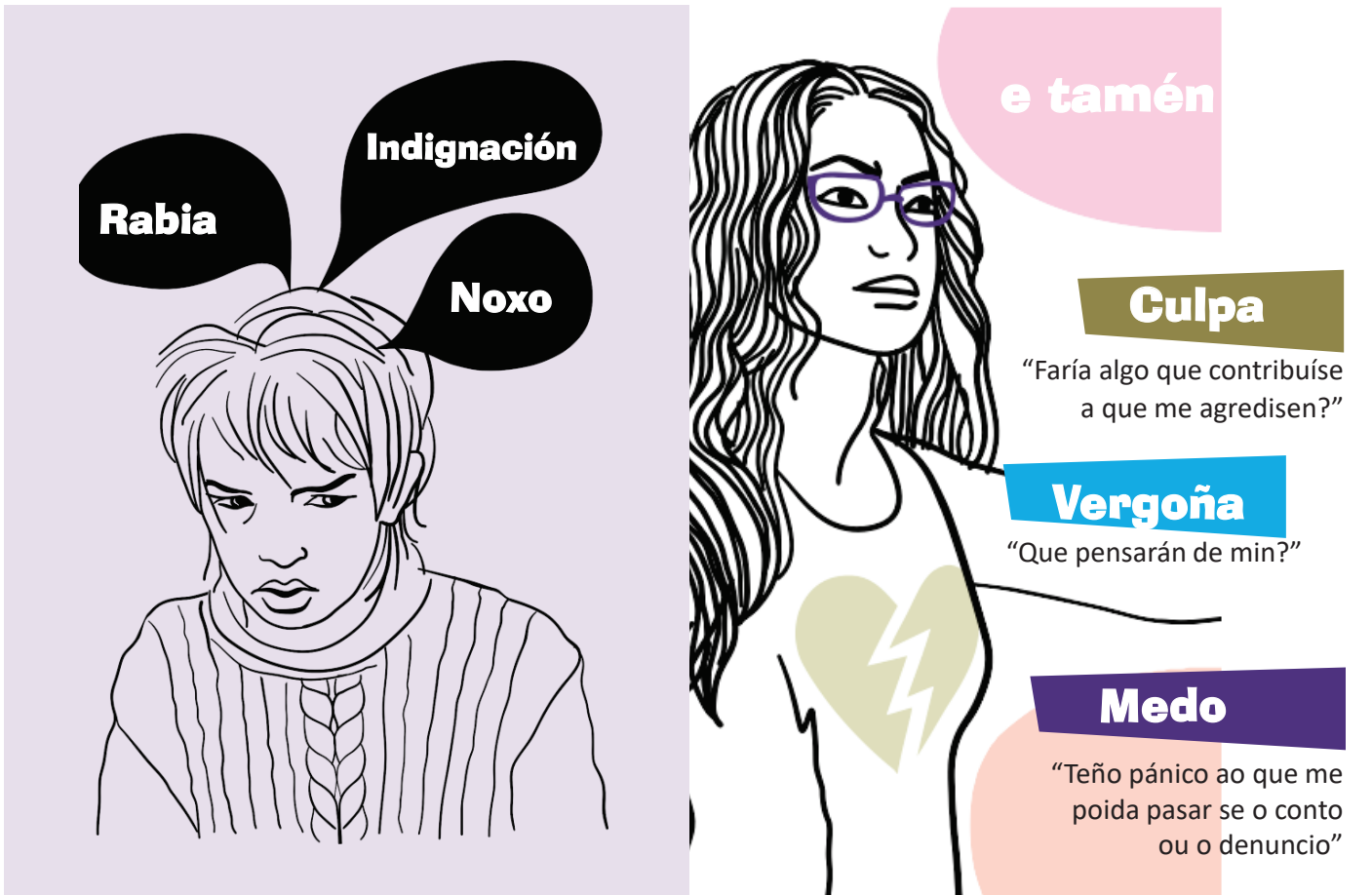
MITOS:

- O agresor é normalmente unha persoa descoñecida, solitaria, asocial... se é o teu mozo, non foi unha agresión sexual.
- Se é a túa parella, tes que satisfacela sempre que queira.
- Os métodos anticonceptivos non son necesarios se tes parella estable.
- Se xa tivestes relación sexuais antes, non é necesario o consentimento

SÓANCHE ESTES COMENTARIOS/SITUACIÓNS?:

- “Se me quixeras non dirías que non”
- “Se non che apetece é que xa non te gusto”
- “Confía en min, non necesitamos usar preservativo”
- “Xa o fixemos así máis veces, non entendo que non queiras agora”

Consecuencias: quen sufriu unha agresión sexual sinte

Consecuencias

SAÚDE FÍSICA

- Embarazos non desexados
- Contaxio de enfermidades de transmisión sexual
- Aparición dalgunha disfunción sexual
- Trastornos xinecolóxicos
- Somatización (dores de cabeza, estómago, etc)

SAÚDE MENTAL

- Depresión, ansiedade
- Deterioro da imaxe persoal
- Trastornos de alimentación e de sono
- Baixa autoestima
- Illamento, soidade, dificultade para manter relacións de amizade ou trato

RECURSOS E MATERIAL PARA TRABALLAR NA AULA

Proponse, a continuación, diferente **material** co que poder traballar nas aulas a **prevención da violencia sexual na mocidade** tendo presente os **distintos espazos analizados**. Distribúese en 5 bloques*:

Bloque 1, para traballar **conceptos básicos** relacionados coa prevención da violencia sexual.

Bloque 2, para reflexionar sobre o **acoso sexual na rúa**.

Bloque 3, para traballar a **violencia sexual nos espazos de lecer e ocio nocturno**.

Bloque 4, relacionado coas **violencias sexuais que acontecen nas redes sociais**.

Bloque 5, no que se traballará a **violencia sexual nas relacións afectivas**.

* O profesorado seleccionará e adaptará os contidos e as dinámicas deste dossier segundo as idades do seu alumnado.

BLOQUE 1: CONCEPTOS BÁSICOS

GUÍAS E RECURSOS VARIADOS:

1. Exposición “A violencia sexual na mocidade. Infórmate!”, da Concellería de Igualdade de Vigo, á disposición de todos os centros de ensino da cidade. Consta de 10 paneis informativos que tratan que é a violencia sexual, tipos, consecuencias, como pode axudar o grupo de iguais á persoa agredida e claves para unha convivencia en respecto, liberdade e igualdade. Máis información en: www.igualdadevigo.org/violenciasexualxuventude.php

2. Guía “Conectamos ben? Mozos e mozas que se tratan ben e de = a =”, da Concellería de Igualdade de Vigo dirixida á mocidade, coa finalidade de promover o bo trato naqueles ámbitos nos que se desenvolve a súa vida cotiá: as redes sociais, o tempo de lecer coas amizades e nas relacións de parella:

http://www.igualdadevigo.org/?sec=publicaciones&id_noticia=409

3. Manual “Datos e datos para lembrar en pé de igualdade... e non esquecer o resto do ano”, da Concellería de Igualdade de Vigo. Trata as distintas conmemoracións oficiais que se celebran ao longo do curso escolar, elaborado con perspectiva de xénero por profesionais do ensino: www.igualdadevigo.org/datasedatos

4. Guía para o tratamento informativo da violencia de xénero, do Consejo Audiovisual de Andalucía. Nesta guía atoparás 14 puntos esenciais para analizar as noticias relacionadas con violencias machistas desde unha perspectiva exenta de sexismo:

http://www.consejoaudiovisualdeandalucia.es/sites/default/files/recomendacion/pdf/1606/guia_violencia_de_genero.pdf

5. Artigo “Machismo y medios. Lo peor de 2019”, da revista en liña Píkara, no que se trata o xeito de enfocar as noticias sobre violencia machista nos medios de comunicación:

<https://www.pikaramagazine.com/2019/12/machismo-y-medios-lo-peor-de-2019/>

6. Educación 3.0: páxina web adicada á innovación educativa. Neste enlace ofrecen diferentes recursos para traballar a educación sexual nas aulas: <https://www.educacionrespuntocero.com/recursos/recursos-trabajar-educacion-sexual/>

MATERIAL AUDIOVISUAL:

Vídeo 1: “La línea. #dibujalalinea contra la violencia sexual”. (Fundación Aspacia, ONG implicada na loita contra as violencias e pola igualdade real)

https://www.youtube.com/watch?v=2rEcPYu0Bj8&ab_channel=FundacionAspacia

BLOQUE 2: PARA REFLEXIONAR SOBRE O ACOSO SEXUAL NA RÚA

GUÍAS E RECURSOS VARIADOS:

7. Breve guía sobre aspectos básicos relacionados co acoso sexual na rúa, da Secretaría da Muller e Igualdade da FeSP UGT Castilla y León. https://castillayleon.fespugt.es/images/pdfs/Mujer-Igualdad/pedagogia/acoso_sex_calle.pdf

8. Información sobre “Mapa da cidade prohibida”, iniciativa posta en marcha en distintos concellos, que consiste en trazar un mapa, sinalando os lugares que se perciben como máis perigosos por parte das mulleres, e propostas para unha planificación urbanística inclusiva. <https://observatorioviolencia.org/buena-practica-contr-la-violencia-de-genero-mapa-de-la-ciudad-prohibida/>

MATERIAL AUDIOVISUAL:

Vídeo 2: “Camino a casa”, cortometraje presentada a Calella Film Festival Límit 48h. Argumento: Marta unha rapaza nova, normal e corrente, regresa a casa despois dun día longo na universidade. Durante o traxecto é acosada varias veces por uns rapaces. Marta asustada continúa o seu camiño cada vez con máis medo. Autoras: Júlia Cortés, Judit de los Aires, Andrea Mora, Irene Reina, Maria Torner.

https://www.youtube.com/watch?v=O9B9CNY3gRU&ab_channel=AndreaMora

Vídeo 3: da campaña “Al revés tú también te asustarías”, do concello de Güejar de la Sierra, contra o acoso na rúa. A través deste vídeo amósase a reacción dos homes cando pasan por unha situación habitual para as mulleres. Recurso para reflexionar e traballar desde a empatía.

<https://observatorioviolencia.org/guejar-de-la-sierra-realiza-la-campana-al-reves-tu-tambien-te-asustarias-contr-el-acoso-callejero/>

RECURSOS E MATERIAL PARA TRABALLAR NA AULA

BLOQUE 3: PREVENCIÓN DA VIOLENCIA SEXUAL NOS ESPAZOS DE LECER E OCIO NOCTURNO

GUÍAS E RECURSOS VARIADOS:

9. Guía: “7 Pasos para abordar as violencias sexuais nos espazos de ocio nocturno”, do Observatorio Noctámbul@s. Nesta guía atoparás datos interesantes, definicións e propostas que facilitarán a detección e prevención das violencias sexuais nos espazos de lecer e ocio nocturno: <https://drive.google.com/file/d/1oTF7bf5N9HrkBvXsQqWYneewLfnbgPb-/view>

10. **Manual de Sensibilización para a mocidade “#nochessegurasparatodas”**. Documento coa información necesaria para sensibilizar ó alumnado en relación a este tipo de violencias. A partir da páxina 62 do manual, recóllense imaxes da campaña #nochessegurasparatodas, material moi interesante para debater nas aulas:

https://mujeresjovenes.org/wp-content/uploads/2020/10/ManualdeSensibilizacion_NochesSegurasParaTodas.pdf

MATERIAL AUDIOVISUAL:

Vídeo 4: “O sexismo tamén sae de festa. Desmontemos mitos!”, do Observatorio Noctámbul@s, un proxecto da Fundación Salud y Comunidad para abordar as violencias sexuais en contextos de lecer e ocio nocturno:

tps://www.youtube.com/watch?v=T_8GG3Zat_U&ab_channel=Drogas%26G%C3%A9neroFSYC

BLOQUE 4: PREVENCIÓN DAS CIBERVIOLENCIAS SEXUAIS

GUÍAS E RECURSOS VARIADOS:

11. **Informe sobre Violencia Viral**, de Save the Children:

https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/informe_violencia_viral_1.pdf

12. **Guía pedagóxica para traballar a educación nas Novas Tecnoloxías**, do Departamento de Empleo y Políticas Sociales, Gobierno Vasco. Nesta guía atoparás multitude de actividades e dinámicas de grupo, diferenciadas por idades, par traballar nas aulas a educación e prevención nas Novas Tecnoloxías:

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/egonline_unitatedidaktikoak/es_def/adjuntos/egonline_cast.pdf

13. **Guía didáctica: “La ciberviolencia hacia las adolescentes en las redes sociales”**, do Instituto Andaluz de la Mujer. Breve guía na que se analiza cada unha das ciberviolencias, propoñendo distintas actividades para traballalas na aula:

https://www.juntadeandalucia.es/iamimages/FONDO_DOCUMENTAL/COEDUCACION/Guia-ciberviolencia.pdf.pdf

MATERIAL AUDIOVISUAL:

Vídeos corresponden á campaña de Save the Children “Violencia Viral” (campaña de prevención das ciberviolencias en liña):

- **Vídeo 5: “Grooming. Di non á violencia online que sofre a infancia”** https://youtu.be/_6iUbXdwgio
- **Vídeo 6: “A historia de Oriana, vítima de ciberacoso”** https://youtu.be/Kl_Vh30-E6g
- **Vídeo 7: “A historia de Alba, vítima de violencia online por parte da súa parella”** <https://youtu.be/pMdJbmH0Cpc>

BLOQUE 5: PREVENCIÓN DA VIOLENCIA SEXUAL NO ÁMBITO DAS RELACIÓNS AFECTIVAS

GUÍAS E RECURSOS VARIADOS:

14. **Guía Sexualidad Humana. Guía para profesionales de la educación y de la Salud**, Junta de Andalucía. Guía con multitude de dinámicas e xogos para traballar a educación afectivo-sexual, adaptadas a distintas franxas de idade:

<https://www.juntadeandalucia.es/educacion/portals/delegate/content/c8a8a3e0-ec60-4703-a0e1-8b9fea539764>

15. **Guía Sexualidad y Relaciones Igualitarias** de La Junta de Andalucía, para traballar as relación afectivo-sexuais na adolescencia, e que contén unha gran variedade de recursos educativos, orientados ao alumnado, profesorado e familias:

<https://www.juntadeandalucia.es/educacion/portals/delegate/content/46046472-7424-460d-83cc-3f415f6b5cad>

16. **“Cativa de ti”**, banda deseñada para a prevención da violencia de xénero. Dirixida a estudantes da ESO:

<https://violenciagenero.igualdad.gob.es/sensibilizacionConcienciacion/campañas/otromaterialGobierno/comics/docs/PilladaGalego.pdf>

17. **“Mi novio me controla... lo normal”**, Blog de Ianire Estébanez, para rapazas confundidas polo amor que queren desconfundirse: <http://minoviomecontrola.blogspot.com.es/>

18. **“Abre los ojos: el amor no es ciego”**. Guía elaborada por Carmen Ruíz Repullo (2009), publicada polo Instituto Andaluz de la Mujer. Nesta guía abórdanse as relacións afectivo-sexuais na adolescencia, proporcionando pautas para traballar estas cuestións desde o profesorado e a familia. <http://www.juntadeandalucia.es/iam/catalogo/doc/iam/2009/28777.pdf>

19. **Dossier da Exposición “A violencia sexual na mocidade. Infórmate!”**, da Concellería de Igualdade de Vigo.

www.igualdadevigo.org/violenciasexualxuventude.php

20. Guía **“Conectamos ben? Mozos e mozas que se tratan ben e de a =”**, da Concellería de Igualdade de Vigo dirixida á mocidade.

http://www.igualdadevigo.org/?sec=publicaciones&id_noticia=409

MATERIAL AUDIOVISUAL:

Vídeo 8: **“Enlaza Vigo 2020. A Mocidade Viguesa contra a escala da violencia de xénero: Historia de Pepa e Pepe”**. Vídeo colaborativo realizado no marco da campaña Enlaza Vigo 2020, que afonda na violencia de xénero que se pode dar nas relacións entre a mocidade. Vídeo inspirado no relato de Carmen Ruíz Repullo: <http://www.enlazavigo.org/2020/video-enlazavigo-2020/>

PROPOSTAS PARA TRABALLAR NA AULA. BLOQUE 1

NIVEL BÁSICO. "A liña"

1. Ver o vídeo "La línea" (vídeo 1)
https://www.youtube.com/watch?v=2rEcPYu0Bj8&ab_channel=FundacionAspacia
2. Dividir a clase en 4 ou 5 grupos.
3. En cartolinas, e axudándose de recortes de revistas, xornais, rotuladores... cada un dos grupos elaborará un mural no que se represente a "Liña" da que fala o vídeo, e diferenciarán entre relacións sás e igualitarias e relacións nas que intervén a violencia sexual ou outro tipo de violencias machistas.
4. Unha vez elaborado o mural, cada grupo sairá por quendas para amosar e explicar o seu traballo.

NIVEL AVANZADO: Análise de titulares de prensa

1. Analizar titulares de prensa, detectando se hai ou non sexismo neles, e en caso positivo, propor unha nova redacción que non conteña estereotipos de xénero nin mitos relacionados coa violencia machista.
*Recomendamos consultar "Guía para o tratamento informativo da violencia de xénero" e o artigo de Píkara "Machismo y medios. Lo peor de 2019", materiais propostos no apartado anterior, dentro do bloque 1.
2. Dividir a aula en 4 ou 5 grupos. Cada un dos grupos terá que analizar todos os titulares propostos, e unha vez realizado este traballo, porán en común a súa análise.
3. Ao finalizar o exercicio, pódese abrir un debate sobre o sexismo nos medios de comunicación.

EL MUNDO Edición España Versión

SECCIONES España Cataluña Noticias Elecciones catalanas

SUCESOS

La acosada que no pidió ayuda

La muerte violenta merodeaba a Olga pero ni denunció ni supo encontrar a quien la escuchara en Castelldefels

Una de las menores aceptó tener sexo para no ser violada por los 10 miembros de la banda

Los miembros de la banda niegan los hechos, sin embargo las declaraciones de varias de las jóvenes que denunciaron la agresión sexual se contradicen directamente

Detenido un joven de 22 años por una agresión sexual sobre una menor en un parque de Logroño

La víctima, de 15 años, fue abordada de forma violenta cuando regresaba de madrugada sola a su domicilio

EL ESPAÑOL

La vida "normal" de la chica violada en San Fermín: universidad, viajes y amigas

PROPOSTAS PARA TRABALLAR NA AULA SOBRE O ACOSO SEXUAL NA RÚA . BLOQUE 2

NIVEL BÁSICO. “E ti, que sentirías?”

1. Visualizar os vídeos do bloque 2: a curtametraxe “Camino a casa” (https://www.youtube.com/watch?v=O9B9CNy3gRU&ab_channel=AndreaMora) e o vídeo coa campaña contra o acoso na rúa do Concello de Güejar de la Sierra “Al revés tú también te asustarías”, (<https://observatorioviolencia.org/guejar-de-la-sierra-realiza-la-campana-al-reves-tu-tambien-te-asustarias-contr-el-acoso-callejero/>)
2. Abrirase un debate na clase no que o/a docente fará fincapé nas seguintes cuestións: as rapazas séntense recoñecidas co primeiro vídeo? A cantas lles pasou algo parecido nalgunha ocasión? Que sentiron? Pásalles o mesmo aos rapaces? Por que pasa isto? Que pensaron ao ver o segundo vídeo? Que poderíamos facer para cambiar esta situación?
3. O obxectivo desta dinámica é conseguir detectar os distintos tipos de acoso na rúa.

NIVEL AVANZADO: Mural sobre o acoso sexual nas rúas

1. Ler a “7.Breve guía sobre aspectos básicos relacionados co acoso sexual na rúa” e investigar sobre o proxecto do Mapa da Cidade Prohibida (material proposto para este bloque 2)
2. Dividir a clase en 4 ou 5 grupos.
3. Elaborarán un mural no que expliquen que entenden por acoso sexual nas rúas, que limitacións supón para as mozas este tipo de acoso, que boas prácticas se poden pór en marcha para evitalo... Para a elaboración do mural poden axudarse de revistas, recortes de prensa, rotuladores ou calquer outro material que consideren.
4. Cada grupo explicaralle ao resto da aula o seu mural.
5. Estes traballos poden forma parte dos corredores do centro para sensibilizar ao resto de alumnado sobre a violencia sexual.

PROPOSTAS PARA TRABALLAR NA AULA SOBRE PREVENCIÓN DA VIOLENCIA SEXUAL NOS ESPAZOS DE LECER E OCIO NOCTURNO. BLOQUE 3

NIVEL BÁSICO. “Festa segura para tod@s!”

1. Visualizar o vídeo 4 “O sexismo tamén sae de festa. Desmontemos mitos!”, proposto no bloque 3 de materiais.
2. Dividir a clase en 4 ou 5 grupos.
3. Cada grupo fará unha reflexión sobre o contido do vídeo, con especial detención nos tres mitos que se nomean. Para cada un deles contraporase a realidade, segundo experiencias vividas ou presenciadas.
4. Para finalizar, farase unha posta en común do que se falou en cada grupo e, xa toda a clase xunta, tirará conclusións dos temas traballados.

NIVEL AVANZADO: Debate e *role playing* #NoitesSegurasParaTod@s

1. Para esta dinámica, utilizaremos 10. Manual de Sensibilización para a mocidade “#NochesSegurasParaTodas”, e particularmente as láminas que aparecen a partir da páx. 62. Debateremos o que significan estas situacións.

2. Dividiremos a aula en 4 ou 5 grupos.
3. Cada un deles terá que elixir unha das situacións expostas nas láminas e facer unha pequena teatralización da escena, para o que repartirán os distintos roles entre as persoas que forman o grupo. Terán que propor, en cada unha das situacións representadas, unha boa práctica que solucione o problema elixido. Por exemplo, un rapaz comeza a molestar a unha rapaza dentro dunha discoteca. O grupo de amigos del, ao darse conta, intervén para recriminarlle a súa actitude e separalo da rapaza.

PROPOSTAS PARA TRABALLAR NA AULA SOBRE PREVENCIÓN DAS CIBERVIOLENCIAS SEXUAIS. BLOQUE 4

NIVEL BÁSICO. Análise e debate dos vídeos propostos

1. Visualizar os vídeos 5, 6 e 7 do bloque 4 (campañade prevención das ciberviolencias de Save the Children: “Violencia Viral”).
2. Por parellas, comentaranse os vídeos e poranse en común experiencias vividas ou coñecidas que teñan que ver cos temas tratados en cada un dos vídeos. Farase especial fincapé nas emocións que suscitan estas situacións (de todas as persoas implicadas na situación: vítima, persoa/s que agrede/n, persoa/s que coñece/n a situación ou presenza/n a agresión...), na súa resolución, e consecuencias da agresión (para vítima, para a persoa que agrede e para a súa contorna).
3. Para finalizar, farase unha posta en común das conclusións extraídas por cada parella e realizarase unha reflexión conxunta.

NIVEL AVANZADO: O/a instagramer ideal*

1. Divide a clase en varios grupos e pídelles que debuxen ó rapaz ideal e á rapaza ideal instagramer.
2. Pídelles que expoñan as características que definiron ese ideal e debatan despois sobre: “existen semellanzas nos debuxos de rapazas e de rapaces?” Que supón que un corpo sexa perfecto? Influénnos as imaxes e selfies que vemos día a día? Que se esixe no corpo das rapazas? E no dos rapaces?
3. Podes buscar imaxes de publicidade sobre homes e mulleres e ver se se parecen ao que identificaron no seu ideal.
4. A clave é: cuestionar os cánones de beleza e o “postureo”, identificar a presión e cousificación que viven as mulleres na publicidade e medios (violencia simbólica) e fomentar o respecto á diversidade de corpos.

* A dinámica que propoñemos está extraída da **13. Guía didáctica: “La ciberviolencia hacia las adolescentes en las redes sociales”**, proposta no bloque 4 do apartado de materiais. É ideal para traballar o ciberacoso. Na guía atoparás moitas outras dinámicas sinxelas e axeitadas para sensibilizar e previr as ciberviolencias.

PROPOSTAS PARA TRABALLAR NA AULA SOBRE PREVENCIÓN DA VIOLENCIA SEXUAL NAS RELACIÓNS AFECTIVAS. BLOQUE 5

NIVEL BÁSICO. Análise e debate do vídeo proposto

1. O alumnado visualizará o vídeo “A historia de Pepa e Pepe” (vídeo 8 para o bloque 5).
2. Dividir a clase en 4 ou 5 grupos.
3. Cada grupo debe identificar os tipos de violencia que se dan na relación de Pepa e Pepe, distinguíndoos e clasificándoos segundo o aprendido.
4. Despois, pedirase a cada grupo que reflexione sobre a historia de Pepa e Pepe, seguindo as seguintes indicacións:
 - A historia finaliza co grupo de amizades de Pepa apoiándoa e animándoa a deixar esa relación. Que importancia pensades que teñen as amizades neste proceso? Como poden axudar? Débese intervir nestas situacións ou pensades que son problemas privados, de parella?
 - Cada grupo escribirá un epílogo da historia, é dicir, como remata a historia para Pepa e como remata para Pepe.
5. Para finalizar, farase unha posta en común do traballo de cada grupo e tamén unha reflexión conxunta.

NIVEL AVANZADO: Traballo de investigación

Pedirase a quen participe que realice un pequeno traballo de investigación:

1. Dividir a clase en 4 ou 5 grupos (poden ser os mesmos grupos que se formaron para o nivel básico).
2. Cada grupo terá que facer unha guía na que se recollan, por unha banda, os recursos municipais para a atención e o tratamento da violencia de xénero, e por outra banda, indicacións sobre como axudar se coñecemos algún caso de violencia sexual.
3. Para realizar esta investigación, facilitaranse a quen participe as seguintes ligazóns da Concellería de Igualdade, na que poderán atopar a información necesaria:
http://www.igualdadevigo.org/archivos_editor/file/Violencia%20Sexual%20na%20Xuventude.pdf
<http://www.igualdadevigo.org/violencia.php>
4. Unha vez elaboradas as guías, cada grupo sairá a explicar o seu traballo.
5. Coa información que se recolla en cada un deles, elaborarse unha única guía, na que se recollan todos os recursos municipais e todas as recomendacións sobre como axudar nun caso de violencia sexual.
6. Finalmente, poderase pasar esta información a formato de cartaz para ser exposto no centro e que poida ser consultado cando sexa preciso.

PROPOSTA “PUNTO LILA”

Espazo de información e sensibilización sobre a violencia contra as mulleres

O **Punto Lila** é un espazo de información e sensibilización sobre a violencia contra as mulleres que ten como obxectivo implicar ó conxunto da comunidade educativa na reflexión sobre este problema social.

A través desta proposta preténdese xerar unha acción que contribúa a superar as diferentes formas de violencia cara as mulleres e que promova entre a mocidade unhas relacións libres, respetuosas, igualitarias, diversas e non sexistas.

Esta guía mostra algunhas ideas para implementar o **Punto Lila** en varios niveis de profundidade, podendo ampliarse ou adaptarse por cada centro segundo as súas propias características. Algunhas propostas de alcance serían:

NIVEL 1: O **Punto Lila** é creado polo centro coa colaboración do profesorado e permanece como un **espazo expositivo e informativo** mentres dure a campaña do 25N nun lugar accesible para todo o alumnado.

NIVEL 2: O **Punto Lila** convértese nun **Espazo permanente**, como un recurso educativo máis, e **progresivamente se intentaría implicar ao alumnado na súa dinamización**. Pódese complementar cun espazo virtual na páxina web do centro.

RECURSOS PARA O PUNTO LILA:

PANEL INFORMATIVO: con novas sobre violencia e igualdade, difusión de actividades do propio centro ou organizadas por outras entidades (p.e: Centro de Documentación e Recursos Feministas de Vigo), recomendacións de libros, películas, series, cancións, etc

EXPOSICIÓN BIBLIOGRÁFICA do centro sobre temas de igualdade, feminismo, violencia de xénero, etc

MATERIAL DA CONCELLERÍA DE IGUALDADE: folletos, documentos, etc (solicitar material á concellería por medio da “Ficha de inscrición no Punto Lila”)

EXPOSICIÓN ITINERANTES DA CONCELLERÍA DE IGUALDADE:
1. Violencia sexual e 2. A escala da violencia na adolescencia

ORGANIZACIÓN DE CHARLAS por especialistas en violencia de xénero, virtuais ou presenciais, dirixidas ao alumnado.

CREACIÓN DUN PUNTO LILA VIRTUAL que complemente e amplifique a información do espazo físico.

ACTUACIÓNS 2021: PROPOSTAS E CALENDARIO

As propostas que se realizan de seguido teñen como obxecto proporcionar recursos educativos no seo da programación do centro co gallo do *25 de novembro, Día internacional da eliminación da violencia contra as mulleres*. Ao igual que en edicións anteriores, e dado o contido proposto, vai dirixida preferentemente ao alumnado de 3º e 4º da ESO, BAC e módulos de FP.

Tamén se propoñen actividades que formarán parte das accións de sensibilización que o Concello de Vigo prevé realizar o propio día 25 de novembro, nesta ocasión en versión virtual dadas as restricións sanitarias existentes derivadas da Covid-19.

1. ACTIVIDADES E ACCIÓNS PROPOSTAS

“A mocidade viguesa contra a violencia sexual”: actividades

- **DINÁMICAS NA AULA.** Sobre a base do material que se achega ou dos recursos na rede, propónse ao profesorado realizar na aula un **exercício de identificación e prevención** da violencia sexual
- **CREACIÓN DUN PUNTO LILA** sobre a proposta realizada de por en marcha un **espazo expositivo e informativo** ou un **espazo permanente** (para inscribirse **ATA 22 DE OUTUBRO**). A Concellería de Igualdade proporcionará material informativo aos centros inscritos nesta acción.
- **FORMACIÓN PARA A PREVENCIÓN DA VIOLENCIA SEXUAL** (para inscribirse **ATA 22 DE OUTUBRO**). En formato en liña (luns ou venres) ou en formato presencial no propio centro (martes, mércores ou xoves). A adxudicación será por orde de chegada das solicitudes e terá lugar **entre o 18 de outubro e o 23 de novembro**.
- **SOLICITUDE DE EXPOSICIÓN ITINERANTE** (para inscribirse **ATA 22 DE OUTUBRO**). Para escoller entre as exposicións “1.A violencia sexual na mocidade” ou “2.A escala da violencia na adolescencia”. A exposición solicitada estará no voso centro de luns a venres no período comprendido entre o **18 de outubro e o 3 de decembro**, agás na semana do 25N. A adxudicación será por orde de chegada das solicitudes.
- **PARTICIPACIÓN NA GRAVACIÓN DO VÍDEO COLABORATIVO “A MOCIDADE VIGUESA CONTRA A VIOLENCIA SEXUAL”** (para inscribirse **ATA 22 DE OUTUBRO, máximo 8 centros**). A narración contará coa participación de alumnado do centro (segundo as esixencias do guión e os requirimentos que serán necesarios) e que serán comunicados o máis axiña posible. O vídeo identificará a violencia sexual que se pode dar en diferentes espazos de encontro (rúa, redes sociais, relacións afectivas e ocio) e visibilizará o rexeitamento da mocidade a estas violencias.

A gravación no centro terá lugar **entre o 25 outubro e o 12 de novembro**. O vídeo resultante proxectarase no EVENTO VIRTUAL DO 25N e difundirase nas redes sociais como elemento de sensibilización. A modo de exemplo pódese visualizar o vídeo colaborativo realizado en 2020 con motivo da edición anterior de Enlaza Vigo “A historia de Pepa e Pepe” (<http://www.enlazavigo.org/2020/video-enlazavigo-2020/>).

2. EVENTO VIRTUAL (xoves, 25 novembro, 11:10-12:00)

Programa do evento (retransmitido en directo por streaming en aberto)

- Benvinda institucional, dende o Auditorio Municipal
- Proxección do vídeo colaborativo
- Entrada en directo das aulas participantes (1 aula por centro) a manifestar unha consigna en contra da violencia sexual na mocidade
- Proxección de imaxes remitidas polos centros en relación co Punto Lila (presentaranse en distintos momentos do evento virtual)

Participación no evento virtual (para inscribirse **ATA 22 DE OUTUBRO**). Enviaranse instrucións técnicas previamente ao evento virtual.

PARA PARTICIPAR CUBRIR A FICHA QUE SE ACHEGA ANTES DO 22 OUTUBRO

Máis info: Secretaría Técnica | 659 182 666 | enlazavigo@gmail.com